

Előszó a magyar Olvasóhoz

Tiltani kell-e a gyűlöletbeszédet? Más választ adunk-e, ha a gyűlöletbeszéd népirtástagadásban nyilvánul meg (feltéve, hogy a népirtás tagadása a gyűlöletbeszéd egy formája)? A társadalom gyűlöletbeszéddel kapcsolatos jogi toleranciája azt jelenti-e, hogy a társadalomnak jóvá kell hagynia bizonyos sértő beszédaktusokat? Például az egyesült államokbeli újságok az Első Alkotmánykiegészítés alapján kötelesek voltak-e közzétenni a dán karikatúrákat? Mi a helyzet a vallások gyalázásával? A vallásgyalázásra vonatkozó tilalmakat könnyen elutasíthatjuk azzal, hogy nincs helyük a modern társadalomban. Ez vajon azt jelenti, hogy a vallási gyűlöltre uszító beszéd tiltása szintén jogszerűtlen? Mit gondoljunk a vallási öltözékek, például a hidzsáb, burka vagy burkini viselésének betiltásáról? Mi motiválja az ilyen tilalmakat? Vajon egy új jelenségről van szó, vagy csupán újabb példáját láthatjuk annak, amikor a társadalom a jogot eszközül használva tiltja meg a társadalom bizonyos tagjait zavaró öltözékek viselését?

Ilyen és ezekhez hasonló kérdésekkel foglalkoznak a jelen kötetben található tanulmányok. A különböző társadalmak eltérő válaszokat adhatnak a fenti kérdésekre. Franciaország és Németország az Egyesült Államoktól eltérő következtetésekre juthat, ahogyan más álláspontot foglalhat el az Egyesült Királyság, Dánia vagy Magyarország. Ezenfelül a gyűlöletbeszéd szabályozásával, illetve a szabályozás módjával kapcsolatos döntések nézeteltérésekhez vezethetnek az egyes társadalmakon *belül* és azok *között* is. Az amerikai *Virginia v. Black* (2003)¹ ügyben eljáró Sandra Day O'Connor és Clarence Thomas bírók például eltérő következtetésre jutottak azzal kapcsolatban, hogy egy lángoló kereszt vajon természeténél fogva félelmet kelt-e másokban.² Franciaország ezzel szemben *egyfelől* jogszabályban tiltja bizonyos történelmi események tagadását (például az atlanti rabszolgakereskedelem vagy a francia gyarmati uralom által biztosított előnyök tagadását),

¹ *Virginia v. Black*, 538 U.S. 343 (2003).

² Lásd az e kötetben található *Beszélt-e az égő kereszt? A Virginia v. Black ügy, valamint az O'Connor bírónő és Thomas bíró közötti vita a kereszttegetés történetéről* című tanulmányt (145–159.).

másfelől pedig tanúja volt az elismert francia történészek által éppen a hasonló jogszabályok elleni tiltakozás céljából létrehozott *Liberté pour l’Histoire* nevű csoport felemelkedésének.³

Mindezek a megfontolások kérdéseket vetnek fel a szólásszabadság hagyományos amerikai megközelítésének fenntarthatóságával kapcsolatban. A hagyományos modell szerint az Egyesült Államok a kivételezettség földje, amelynek fontos ismertetőjegye a véleménynyilvánítás – legalábbis a politikai jellegű véleménynyilvánítás – emberemlékezet (de legalább 1940) óta fennálló védelme. Bizonyos tekintetben ez a megközelítés egyfelől valódi tartalmat hordoz. A véleménynyilvánítás védelme amerikai megközelítésének megértéséhez ismernünk kell a szólásszabadság amerikai történetét, amely az Első Alkotmánykiegészítéssel kezdődött. Ezt követte az I. világháború idején kidolgozott „nyilvánvaló és közvetlen veszély” doktrína felemelkedése,⁴ az 1940-es és 50-es évek kommunistaellenes hisztériája, valamint a közvetlenül fenyegető erőszakra uszítás *Brandenburg v. Ohio* (1969) ügyben kidolgozott mércéje.⁵ Ezzel együtt a véleménynyilvánítás kérdéseit érintő viták az Egyesült Államokban túlságosan gyakran fordulnak a véleménynyilvánítás védelmének nemzeti mitológiája felé ahelyett, hogy elvi alapú vitát folytatnának arról, mikor, hol és milyen okkal indokolt korlátozni a szólást.⁶

A hagyományos történet azonban nem teljesen igaz. Amint arra Samuel Walker rámutatott,⁷ az amerikai szólásszabadság „abszolútizmusának” felemelkedése viszonylag új fejlemény. Az 1930-as és 40-es évek alatt több amerikai tagállam (köztük New Jersey) fogadott el a gyűlöletbeszédre vonatkozó jogszabályokat; az Egyesült Államok Legfelső Bírósága 1952-ben a *Beauharnais v. Illinois* ügyben a becsületsértésre vonatkozó tagállami jogszabályok alkotmányosságát állapította meg.⁸ Még a modern korban is találhatunk a véleménynyilvánítás cenzúrájaként működő jogszabályokat. Több tagállam – köztük New York, Virginia és Georgia – betiltotta az álarcos tüntetéseket; a tilalom Georgia és Virginia esetében közvet-

³ A *Liberté* emlékeztetőtörvények elleni érveivel kapcsolatban lásd Robert A. KAHN: Does it Matter How One Opposes Hate Speech Bans? A Critical Commentary on *Liberté pour l’Histoire*’s Opposition to French Memory Laws. *Washington University Global Studies Law Review*, 15, 2016, 55.

⁴ Lásd *Schenck v. United States*, 249 U.S. 47 (1919) (a „nyilvánvaló és közvetlen veszély” mércéjének kidolgozása); *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919) (Holmes bíró különvéleménye, a „nyilvánvaló és közvetlen veszély” mérce használata a szólásszabadság védelmében).

⁵ *Brandenburg v. Ohio*, 395 U.S. 444 (1969).

⁶ Egyre gyakoribb, hogy a véleménynyilvánításról szóló vitákat Oliver Wendell Holmes és Louis Brandeis bírók véleményeinek megvitatásával indítják.

⁷ Samuel WALKER: *Hate Speech: The History of an American Controversy*. Lincoln, NE, University of Nebraska Press, 1994.

⁸ *Beauharnais v. Illinois*, 343 U.S. 250 (1952).

lenül a Ku-Klux-Klannal kapcsolatos tapasztalatokból fakadt. A keresztégetés is büntethető, ha annak célja a megfélemlítés.⁹ Az amerikai modell tehát teljes egészében még az Egyesült Államokban sem érvényesül.

Ez a komplexitás valamelyest árnyalja azt a markáns ellentétet, amelyet a gyűlöletbeszédéről szóló egyes tanulmányok Európa és az Egyesült Államok között látni vélnek. E tanulmányok jellemzően a demokratikus és heterogén Egyesült Államokat az idősebb és homogénebb Európával állítják szembe.¹⁰ Amikor pedig a szakemberek a náci korszak hatásait vizsgálják, hajlamosak minimalizálni azok jelentőségét, mondván, hogy a gyűlöletbeszéd korlátozása 1948-ban vagy 1960-ban indokolt lehetett, de ma már nem az. Nem értek egyet ezzel a meglátással. Véleményem szerint a náci múlt tapasztalatai szerepet játszottak a gyűlöletbeszédre vonatkozó európai szabályok fejlődésében és – bizonyos mértékig – az iszlám öltözékek betiltásával kapcsolatos vitákban is.

Az e kötetben található tanulmányok ezt a megközelítést tükrözik, egyúttal rámutatnak a múlt értelmezésének képlékenységre is. Az 1930-as években Karl Loewenstein Németországból az Egyesült Államokba utazott, és azt terjesztette, hogy a világ „fejlett” részében az országok törvényeket hoznak a fasiszmus növekvő veszélyével szemben.¹¹ A világháború után változatos és egymással versengő módon tettek utalásokat a náci múltra a gyűlöletbeszéd kontextusában. Egyfelől, a nácik ismételt felemelkedésétől való félelem sok mindent elárul Németországról, ahol a holokauszttagadás tilalma pontosan illeszkedik a horogkereszt használatát, a *Deutschland Über Alles* első versszakát és a Horst Wessel dalát betiltó kultúrába. Az sem meglepő, hogy egy ilyen társadalom „totalitárius” szimbólumként tekintene a hidzsábra.¹² Másfelől, a nácik könyveket égettek: az Atlanti-óceán mindkét partján élő emberek jelentős része számára a náci múlttal való szembenézés egyik módja a cenzúra elutasítása. A jobboldali populisták – például Geert Wilders – felemelkedése tovább bonyolítja a helyzetet. Míg Wilders az iszlámot

⁹ Lásd ebben a kötetben a *Keresztégetés, holokauszttagadás és a gyűlöletbeszéd szabályozásának fejlődése az Amerikai Egyesült Államokban és Németországban* című tanulmányt (71–107.).

¹⁰ Robert POST: Hate Speech. In: Ivan HARE – James WEINSTEIN (szerk.): *Extreme Speech and Democracy*. Oxford, Oxford University Press, 2009. 136–137. Az igazsághoz persze hozzátartozik az is, hogy Post máskor sokkal érzékenyebb a gyűlöletbeszéd szabályozásával kapcsolatos attitűdök mögött húzódó kulturális különbségekkel kapcsolatban. Lásd Interview with Robert Post. In: Michael HERZ – Peter MOLNAR (szerk.): *The Content and Context of Hate Speech: Rethinking Regulation and Responses*. Cambridge, Cambridge University Press, 2012.

¹¹ Lásd ebben a kötetben a *Miért tiltják az európaiak a gyűlöletbeszédet? Vita Karl Loewenstein és Robert Post között* című tanulmányt (3–46.).

¹² Lásd ebben a kötetben *A fejkendő mint fenyegetés: a német és amerikai jogi diskurzusok összehasonlítása* című tanulmányt (483–513.).

fasisztának nevezve a győzedelmes szövetséges erők náci Németországgal szembeni küzdelmének köpönyegébe bújik, a Hollandiában és Németországban élő muszlimok az 1930-as évek zsidóságához hasonlítják magukat.¹³

A szólásszabadság amerikai felfogása ugyanakkor nem az egyetlen példa azok előtt, akik elutasítják a gyűlöletbeszéd korlátozását. Vegyük például Flemming Rose esetét, aki megjelentette a Mohamed prófétát ábrázoló karikatúrákat. Ő a sértő beszéd tilalmával szemben „abszolutista” álláspontra helyezkedett, ami meg is felel az amerikai abszolutista sztereotípiának. Míg azonban Rose időnként Oliver Wendell Holmes „tűz a zsúfolt színházban” hasonlatára utal,¹⁴ a szólásszabadság iránti megközelítése sokkal inkább a Szovjetunióval kapcsolatos tapasztalataiból, valamint az embert történetmesélő állatnak tekintő Salman Rushdie nézeteiből fakad.¹⁵ Mindeközben Franciaországban az emlékezéstörvények ellenzői egészen máshogy gondolkodnak a szólásszabadságról. Az emlékezéstörvényekkel nem pusztán az a probléma, hogy korlátozzák a véleménynyilvánítást, hanem az, hogy a politikusok és az etnikumok lobbistái visszaélnék a nemzeti múltat őrző történeszek szerepével.¹⁶ Íme tehát kettő, a szólásszabadságot védelmező, mégis egymástól igen eltérő felfogás, amelyek ugyanakkor egyáltalán nem a klasszikus amerikai megközelítést követik. Ennélfogva aláássák az Európa kontra Amerika sztereotípiákat, amelyek a gyűlöletbeszédre vonatkozó szabályok földrajzi vonatkozásainak jobb megértése felé mutatnak.

Az e kötetben található tanulmányok a sztereotípiák egy másik, normatív jellegű csoportjára is reflektálnak. A gyűlöletbeszéd szabályozásáról folyó viták gyakran egymást kizáró vagy-vagy lehetőségekként jelennek meg – büntetni vagy tűrni –, úgy, mintha minden beszédaktus esetén ugyanazt a választ kellene alkalmaznunk, tekintet nélkül arra, hogy mennyire is sértő az adott megnyilvánulás. Ha a toleranciát választjuk, a vitának vége is – nem szükséges véleményt formálni például arról, hogy az európai országoknak a holokauszttagadást általános tilalommal kell-e büntetniük, súlyosbító körülménynek kellene-e tekinteniük, vagy a gyűlöletbeszédre vonatkozó hagyományos jogszabályok alapján kellene-e (valamivel ritkáb-

¹³ Lásd ebben a kötetben a *Ki a fasiszta? A Geert Wilders per értelmezése a náci örökség tükrében* című tanulmányt (183–209.).

¹⁴ Lásd ebben a kötetben a *Flemming Rose, a dán karikatúrabotrány és az új típusú európai szólásszabadság* című tanulmányt (283–317.).

¹⁵ Lásd ebben a kötetben a *Flemming Rose amerikai szólásszabadságkánon-ellenessége és az összehasonlító alkotmányelmélet nyomorúsága* című tanulmányt (109–142.).

¹⁶ Lásd KAHN i. m. (3. lj.).

ban) büntetniük.¹⁷ Arra sincs szükség, hogy megvizsgáljuk, mivel is jár valójában a tolerancia. A gyűlöletbeszéd tiltásának elmaradása azt jelentené, hogy a különböző médiumoknak – újságoknak, televíziós műsoroknak, internetes felületeknek – sértő képeket kell megjeleníteniük?¹⁸ A dán karikatúrák közzétételét megtagadó amerikai újságok példája jól mutatja, hogy – miként arra Nadine Strossen, az American Civil Liberties Union jogvédő szervezet egykori elnöke is kétséget kizáróan rámutatott – a formális tolerancia tökéletesen összeegyeztethető az informális cenzúrával.¹⁹ Ugyanakkor a Dániával való szolidaritás kifejezésekképpen a karikatúrákat a gyűlöletbeszédre vonatkozó törvények ellenére közzétevő európai újságok döntése jelzi, hogy ennek az ellenkezője is előfordulhat.

A gyűlöletbeszédre adott eltérő válaszok áttekintése kiterjed a büntetőperrek és büntetőeljárások vizsgálatára is. Jelentősen aláássa a gyűlöletbeszéd alapján indítható büntetőeljárások értelmét, ha egy eljárás a kívánttól éppen ellenkező hatást vált ki, ha egy Ernst Zündel „bírószágra viheti a holokausztot”.²⁰ Ez a probléma minden ilyen jellegű büntetőeljárásban felmerül – vajon a vádlott, éppen a bíróság nyilvánosságát felhasználva, nem tudja-e tovább terjeszteni a társadalom által leküzdeni kívánt gyűlöletcselekményeket? Nehéz eldönteni, hogy a védelem mikor jár sikerrel, az eljárás jogi kimenetele pedig nem mindig a legjobb útjelző e kérdés eldöntésében. 1985-ben egy torontói bíróság hamis hírek terjesztése miatt elítélte ugyan Ernst Zündelt, az eljárás valódi üzenetével kapcsolatban azonban kérdéseket vet fel az a körülmény, hogy az eljáró bíró nem volt hajlandó köztudomású tényként hivatalosan elismerni a holokausztot. Ezzel szemben 2007-ben ugyan felmentették a francia *Charlie Hebdo* magazin szerkesztőit a dán karikatúrák közzétételével kapcsolatos vádak alól, az eljáró bíróság azonban rámutatott arra, hogy a karikatúrák jelentős sérelmet okoztak a franciaországi muzulmán közösségnek – jelezve ezzel, hogy a muzulmán közösség jogi értelemben vett vereségével azért nincs vége a történetnek.²¹

Szintén jelentőséggel bír, hogy hogyan kategorizáljuk a különböző beszédaktusokat, tekintet nélkül arra, hogy azokat a társadalom bünteti-e. 1993-ban a cenzúrárt elítélő Deborah Lipstadt nem volt hajlandó revizionizmusként hivatkozni a holokauszttagadásra, mert a revizionizmus a történészek rendes tevékenységei közé

¹⁷ Lásd ebben a kötetben a *Sértő szimbólumok és a gyűlöletbeszéd szabályozása – hol legyen a határ? Egy amerikai megközelítés* című tanulmányt (161–182.).

¹⁸ Lásd ebben a kötetben a *Hírérték, iszlamofóbia vagy az Első Alkotmánykiegészítés – miért és ahogyan a Philadelphia Inquirer megjelentette a dán karikatúrákat* című tanulmányt (377–392.).

¹⁹ Lásd Interview with Nadine Strossen. In: HERZ–MOLNAR i. m. (10. l.).

²⁰ Lásd ebben a kötetben a *Cáfolat vagy leleplezés: jogi stratégiák az R. v. Zündel ügyben* című tanulmányát (453–467.).

²¹ Lásd ebben a kötetben a *Tragédia, bohózat vagy jogi mozgósítás? – A dán képregények a francia és kanadai bíróságok előtt* című tanulmányt (343–375.).

tartozik.²² A holokauszttagadást, az örmény népirtás tagadását vagy a népirtás tagadását általánosságban véve elismerhetjük a gyűlöletbeszéd formájaként anélkül is, hogy szükségszerűen polgári vagy büntetőjogi szankciót akarnánk érvényesíteni.²³ Hasonlóképpen, elismerhetjük a Mohamed prófétát ábrázoló karikatúrák közzétételével egyes muszlimoknak okozott sérelmet annak ellenére is, hogy támogatjuk Flemming Rose e karikatúrák közzétételéhez való jogát.²⁴ Végül pedig elismerhetjük a blaszfémia egyes formái által okozott lehetséges sérelmeket, azzal együtt, hogy felhívjuk a figyelmet a blaszfémiát tiltó jogszabályok elfogadásának vagy a vallásgyalázást tiltó és az egész világra kiterjedő általános mérce kidolgozásának veszélyeire.²⁵ A beszédaktusok kategorizálása tehát nem szükségszerűen jár együtt azok büntetőjogi megítélésével.

A kategorizálás valódi hatása az, hogy lehetőséget ad a válaszadásra. A szabad társadalmak a véleménynyilvánítás igen széles tárházát engedik meg, ideértve a sértő megnyilvánulásokat is. A társadalomnak azonban egyúttal teret kell biztosítania a beszédaktus áldozatai számára is, hogy az adott megnyilvánulást anélkül nevezhessék sértőnek, hogy őket cenzorként, túlságosan érzékenyként vagy a politikai korrektség támogatóiként bélyegeznék meg. Annak érdekében, hogy a válaszreakciók valóban jelentőséggel bírjanak, arra van szükség, hogy a sértett csoportnak lehetősége legyen meggyőzni a társadalmat arról, hogy a holokauszttagadás a legtöbbször gyűlöletbeszéd, a dán karikatúrák jelentős része iszlamoFOB, és az anticionista megnyilvánulások egy része egyben antiszemita is.²⁶ E cél elérése érdekében a tanulmányok egy része kísérletet tesz e kérdések tisztázására – még ha a válaszok joghatással nem rendelkeznek is.

A gyűlöletbeszéd szabályozása tehát összetettebb problémakör annál, mint azt a hagyományos „Európa kontra Amerika” vagy „büntetés kontra elfogadás” modellek alapján gondolnánk. De miért fontos ez? A jelen kötetben található tanulmányok három okot említenek. Először is, a világ egyre inkább nemzetközi és egymástól függő szereplők által benépesített hely, ahol egyre nagyobb nyomás hat a

²² Lásd Deborah LIPSTADT: *Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory*. New York, Basic Books, 1993.

²³ Lásd ebben a kötetben a *Holokauszttagadás és gyűlöletbeszéd* című tanulmányt (421–452.).

²⁴ Lásd ebben a kötetben *A dán karikatúrabotrány és a libertariánus sajnálkozás retorikája* című tanulmányt (319–342.).

²⁵ Lásd ebben a kötetben a *Mérlegelési jogkör a muszlimok számára? A vallásgyalázás-vita az Otto-Preminger-Institut v. Austria nézőpontjából* című tanulmányt (235–281.).

²⁶ Lásd ebben a kötetben *Az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz? Az antiszemitizmus és az anticionizmus közötti különbség a 2014-es gázai tiltakozások tükrében* című tanulmányt (211–232.).

véleménynyilvánítás kérdéseit érintő konvergencia irányába. Ez jelenik meg a népszerűség tagadásával kapcsolatban egész Európára kiterjedő mércét megállapító 2008. évi kerethatározatban, vagy éppen az információt az országhatárokon keresztül közvetítő közösségi média egyre fokozódó jelentőségében. Ilyen környezetben elengedhetetlen, hogy megértsük az egyes országok gyűlöletbeszéddel kapcsolatos eltérő megközelítéseit, amelyek hatással vannak az országhatárokon keresztül zajló kommunikációra is.

Másodszor, más kultúrák (vagy kultúrán belüli csoportok) gyűlöletbeszéddel kapcsolatos nézeteinek megértése az első lépés az empátia felé. A szólásszabadság amerikai felfogása már jól ismert. A kanadai felfogás ettől egészen eltérő – ott a parlament szupremáciája, a királynő és a királyi kanadai lovasrendőrség játszik kiemelkedő szerepet a kontinens rendjének fenntartásában.²⁷ Ha az amerikai megközelítés vizsgálatához hasonló figyelemmel tekintenénk át a véleménynyilvánításra vonatkozó francia, német, holland vagy magyar szabályok hátterét, közelebb kerülnénk a szólásszabadság védelme és a gyűlöletbeszéd korlátozása közötti globális egyensúlyra vonatkozó vita új és termékenyebb módjának kidolgozásához. Ez a fajta megértés segíthet bennünket a múlt hibáinak elkerülésében is: a muszlim ruházatra vonatkozó tilalmak például más színben tűnnek fel, ha a 19. században az Egyesült Államokban és Németországban a katolikus öltözékekre vonatkozó tilalmak fényében vizsgáljuk őket.²⁸

Végül pedig a gyűlöletbeszéd eltérő szabályozási rendszereinek megértése hozzájárulhat az elméleti háttér kialakításához is. Itt szeretnék rámutatni Eric Heinze *Hate Speech and Democratic Citizenship* című 2016-ban megjelent új könyvére. Robert Posthoz hasonlóan Heinze is demokratikus legitimitációhoz köti a szólásszabadságot, és amellet érvel, hogy a gyűlöletbeszédet tiltó társadalom általánosságban véve soha nem lehet teljesen legitim. Heinze azonban csavar egyet a demokratikus legitimitációval kapcsolatos elméletén: a gyűlöletbeszédre vonatkozó tilalmak kizárólag régóta fennálló, gyarapodó és stabil demokráciában tekinthetők *per se* illegitimnek.²⁹ E jellemzők nem az Első Alkotmánykiegészítést követő Amerika erényeiben gyökereznek, hanem sokkal inkább tapasztalaton alapuló és mérhető, bármely társadalom kontextusában értékelhető kritériumokról van szó.³⁰ Az idő

²⁷ Lásd ebben a kötetben a *Gyűlöletbeszéd és nemzeti identitás: az Egyesült Államok és Kanada esete* című tanulmányt (47–69.).

²⁸ Lásd ebben a kötetben *A muszlimok az új keresztények? Európa fejkendőviselésre vonatkozó jogszabályai összehasonlító történeti perspektívában* című tanulmányt (515–544.).

²⁹ Eric HEINZE: *Hate Speech and Democratic Citizenship*. Oxford, Oxford University Press, 2016. 69–78. Lásd Robert POST: Racist Speech, Democracy and the First Amendment. *William & Mary Law Review*, 32, 1991, 267., 280–284.

³⁰ Heinze számára kulcsfontosságú, hogy a demokratikus társadalom kellően szilárd-e ahhoz, hogy rendelkezzen a gyűlöletbeszéd ártalmainak leküzdéséhez szükséges erőforrásokkal, lásd HEINZE i. m. (29. l.) 70.

múlásával pedig az egyes társadalmak esetében is változhat, hogy rendelkeznek-e ezekkel a jellemzőkkel. Heinze egy aprólékosabb megközelítést választ, szakít az Amerikát középpontba állító korábbi munkák hagyományával, és a tanulmányaimban is bemutatott árnyaltabb képet nyújt.

Az Előszó végén szeretném egy utazásra hívni az Olvasót, amely során megismerheti, hogy a különböző országokban, így Kanadában, Franciaországban, Németországban, Dániában és Hollandiában élő emberek hogyan viszonyulnak a gyűlöletbeszédhez. Ismerje meg, hogy a történelmi események hogyan formálják a gyűlöletbeszédhez való viszonyulásunkat, és tekintse át a lehetséges válaszaink széles tárházát! A gyűlöletbeszédre vonatkozó jog területe igen sokszínű – sűrű erdővel, tekergő ösvényekkel teli vidék, ahol csodálatos kilátást kínáló meredélyeket is találhatunk. Engedjék meg, hogy vezetőjük legyek ezen az utazáson!

Minneapolis, 2016. szeptember

ROBERT A. KAHN

Szerkesztői bevezető

Kahn professzornak a szólásszabadsághoz kapcsolódó tudományos munkássága három témával foglalkozik kiemelt alapossággal, amelyek egymással is szorosan összefüggnek. Ezek: a gyűlöletbeszéd, a blaszfémia, valamint a népirtások tagadásának korlátozása.

E három téma kivétel nélkül olyan, amelyek tekintetében a *mainstream* egyesült államokbeli jogi gondolkodás és a bíróságok által alkalmazott jogi doktrínák kellemően kiforrottak; ennek ellenére természetesen a jogtudósok folyamatosan vizsgálják e doktrínák további érvényességét. De Kahn professzor munkássága nem csak annyiban érdekes, amennyiben írásaiban rendkívül plasztikusan világít rá az amerikai szólásszabadság-jogi gondolkodás főbb vonásaira e három, Európában és azon belül Magyarországon is igen gyakran tárgyalt téma vonatkozásában. A legtöbb amerikai szerzőtől eltérően munkáiban mély empátiával viseltetik az európai jogrendszerek iránt, és igyekeznek nem pusztán megérteni az európai és az amerikai jogrendszerek közötti – az általa vizsgált kérdések tekintetében igencsak élesen kirajzolódó – különbségeket, hanem meg is magyarázni azokat olvasóinak. Ez fáradságos feladat, és messze több szükséges hozzá, mint az egyes büntetőjogi kódexek vagy bírósági ítéletek szövegének ismerete és bemutatása: szükség van az egyes társadalmak, nemzetek, közösségek történelmének, hagyományainak, gondolkodásmódjának, közéleti vitáinak, intellektuális életének vizsgálatára és befogadására is. Kahn professzor az európai jogi gondolkodásmód lényegi pontjainak azonosításával az amerikai jogrendszer által választott megközelítés megértését és megítélését is jóval mélyebben és alaposabban teszi lehetővé, mind európai, mind tengerentúli olvasói számára. Nem pusztán az alkalmazott szabályok és gyakorlati érvényesülésük bemutatására törekszik, hanem a korlátozások mögötti érvek és érdekek részletekbe menő elemzése által olvasói számára a saját jogrendszerük döntései mögötti mozgatórugókat is más megvilágításba helyezve tárja fel. Végeredményben ez lenne a jogösszehasonlítás egyetlen, biztosra vehető haszna: saját jogrendszerünk és jogi kultúránk mélyebb megismerése.

A kötet, amelyet a tisztelt Olvasó kezében tart, jellegében eltér a Wolters Kluwer kiadó által 2012 óta gondozott médiatudományi könyvsorozatban korábban megjelent, magyarra fordított külföldi művektől. Ez a kötet ugyanis – hasonlóan Frederick Schauer gyűjteményes kötetéhez (*A demokrácia és a szólásszabadság*

határai. Válogatott tanulmányok [2014]) – a szerző önállóan publikált tanulmányait gyűjti össze, így ebben a formában most született meg, eredeti, angol nyelvű változata kötet formájában nem létezik. Ismerve az európai szemmel unikális amerikai szólásszabadság-jogi felfogást, továbbá Kahn professzor elmélyült kutatásait e téren, valamint átélve az elmúlt bő negyedszázad olykor hevült hangnemű, sokszor terméketlen, de a modern, demokratikus szólásszabadság kiépítésében mégis elengedhetetlenül fontos magyarországi vitáit és útkeresését, fontosnak gondoltuk, hogy jövőbeni, elkerülhetetlen vitáinkhoz újabb muníciót adjunk a felvetett témák iránt elmélyülten érdeklődők számára. Ezért született meg ez a kötet, Kahn professzor öröme és közreműködésével, a magyar olvasó remélhető hasznára és épülésére!

A kötetben hivatkozott folyóiratcikkek esetében a folyóirat címe utáni első szám az évfolyamot, a második a megjelenés évét, a harmadik a hivatkozott cikk első oldalát, a negyedik pedig – ahol ilyen megtalálható – a hivatkozott szövegrész oldal-számát jelöli.

Budapest, 2016. szeptember

KOLTAY ANDRÁS